

Dr hab. Anna Fidelus prof. ucz.
Katedra Profilaktyki i Resocjalizacji
Wydział Nauk Pedagogicznych
Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie

Recenzja

rozprawy doktorskiej mgra Krzysztofa Jasińskiego

pt. „Działalność pomocowa na rzecz recydywistów w kontekście reintegracji społecznej”,

przygotowanej pod kierunkiem dr hab. Barbary Nowak prof. UP

i dr Katarzyny Gucwy Porębskiej - promotora pomocniczego

na zlecenie Uniwersytetu Pedagogicznego im. Edukacji Narodowej w Krakowie

Zgodnie z treścią art. 187 ustawy z dnia 20 lipca 2018 roku Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce rozprawa doktorska przede wszystkim powinna stanowić oryginalne rozwiązanie problemu naukowego, wskazywać ogólną wiedzę teoretyczną kandydata w danej dyscyplinie naukowej oraz umiejętność samodzielnego prowadzenia pracy naukowej. Przedłożona do recenzji praca doktorska zostanie oceniona zgodnie z treścią wskazanego artykułu.

I. Ogólna charakterystyka pracy

Praca doktorska mgra Krzysztofa Jasińskiego pt. „Działalność pomocowa na rzecz recydywistów w kontekście reintegracji społecznej”, s. 449 (bez aneksu, bibliografii, spisu rysunków i tabel) uwzględnia bardzo istotny aspekt jakim jest sytuacja osób mających za sobą doświadczenie izolacji więziennej, ze szczególnym uwzględnieniem działań postpenitencjarnych prowadzonych wśród recydywistów. Mimo, iż temat ten w ostatnich latach podejmowany jest często, głównie przez polskich pedagogów, kryminologów, socjologów, psychologów i analizowany w różnych ujęciach, to jednak nadal poszukiwane są rozwiązania, które przełożą się na sukces procesu resocjalizacji osadzonych. Rozważania w obszarze rozwoju społecznego człowieka od lat są przedmiotem licznych, interdyscyplinarnych penetracji socjologów, psychologów i pedagogów. Liczne teoretyczne i empiryczne osiągnięcia nie pozwalają jednak na jednoznaczne i definitywne zaprezentowanie czynników przesądzających o sukcesach, bądź niepowodzeniach rozwoju społecznego człowieka. Zmiany jakie zachodzą w świecie, wraz z ich wieloma konsekwencjami, inspirują

do opracowywania nowych koncepcji, teorii próbujących uchwycić istotę ludzkiego zachowania z różnych perspektyw. Jedną z nich jest udział człowieka w różnych procesach społecznych, spośród których najczęściej wymienianymi kategoriami są te uwzględniające układ, w którym przebiegają dążenia jednostek i grup społecznych, i zmiany zachodzące w określonych związkach. W zależności od etapu życia, jego przebiegu i uwarunkowań, funkcjonowanie człowieka można analizować komplementarnie z perspektywy owych procesów. W centrum podjętych rozważań w niniejszej pracy jest analiza rozwiązań postpenitencjarnych, zastosowanych w Polsce i w Republice Słowackiej wobec recydywistów w kontekście efektywnego procesu reintegracji społecznej. Jego analiza byłaby niepełna i mało przejrzysta bez zwrócenia uwagi na zjawisko recydywy w przestrzeni społecznej i penitencjarnej. W opracowaniu podjęto więc refleksję wokół procesów, które są istotne dla funkcjonowania osób mających za sobą przeszłość przestępczą i izolacyjną. Dane statystyczne wskazują na niepokojącą tendencję wzrostu liczby recydywistów w polskich zakładach karnych, co niewątpliwie potwierdza konieczność poszukiwania nowych rozwiązań i propozycji, których odbiorcami byłiby zarówno skazani odbywający karę pozbawienia wolności, jak również osoby przebywające już na wolności. Temat recenzowanej pracy wpisuje się więc znacząco w potrzebny obszar badawczy, co stanowi niezwykle walor pracy doktorskiej. Problem uwarunkowań skuteczności resocjalizacji stanowi przedmiot szczególnego zainteresowania pedagogów resocjalizacyjnych i socjologów, a co za tym idzie wskazywania i podkreślania znaczenia stosowania kar izolacyjnych i ich skutków ubocznych. Jednak efekty aktualnych rozwiązań w tym zakresie nie są jednoznaczne. Istnieje więc potrzeba systematycznych badań w poszczególnych obszarach złożonego procesu resocjalizacji. Analizowana i eksplorowana przez Doktoranta problematyka ma istotne znaczenie w wielu płaszczyznach, można choćby wymienić:

- a) zrozumienie mechanizmów kształtujących zachowanie recydywistów,
- b) poznanie uwarunkowań motywujących recydywistów do funkcjonowania zgodnie z obowiązującymi normami moralnymi, prawnymi i społecznymi w środowisku otwartym, czy
- c) rola i znaczenie pomocy postpenitencjarnej w środowisku izolacyjnym i wolnościowym, ich wpływ na efektywność procesu readaptacji osób skazanych.

Uzyskane przez Doktoranta rezultaty badań, a także poczynione analizy teoretyczne wydają się mieć szerokie znaczenie zarówno teoretyczne, jak i aplikacyjne. Należy podkreślić, że od lat toczący się dyskurs w zakresie uwarunkowań procesu readaptacji i reintegracji osób skazanych pozostaje otwarty. Analizowane są nowe determinanty, poszukiwane są kolejne rozwiązania, które rokują pozytywnie na funkcjonowanie osób przebywających w izolacji więziennej, a

przede wszystkim - na wzmocnienie ich prospołecznych postaw po opuszczeniu zakładu karnego.

Warto podkreślić, że problematyka rozważań Doktoranta osadzona jest zarówno w kontekstach kryminologicznych, jak również pedagogicznych. Dlatego też podnoszone przez Doktoranta rozważania i badania już na wstępie należy uznać za bardzo istotne z punktu widzenia resocjalizacyjnego, wpisujące się we współczesne – polskie i światowe tendencje.

Podjęty temat wpisuje się znacząco w istotny obszar badawczy który, mimo iż w ostatnich latach podejmowany jest przez wielu polskich pedagogów resocjalizacyjnych, to jednak nie został jeszcze w pełni eksplorowany w naukach społecznych, a w szczególności w analizach procesu resocjalizacji w środowisku otwartym, co stanowi niezwykle walor pracy doktorskiej. Problem uwarunkowań skuteczności procesu resocjalizacji w środowisku otwartym stanowi przedmiot szczególnego zainteresowania pedagogów resocjalizacyjnych. Należy podkreślić, że szczególnie z początkiem dwudziestego pierwszego wieku nastąpił w Polsce zdecydowany przełom w zakresie specyfiki podejmowanej pracy resocjalizacyjnej. W nawiązaniu do światowych tendencji, wzmacniających i kreujących podejście holistyczne w działaniach resocjalizacyjnych, również organizacje działające w środowisku lokalnym otworzyły się na różne propozycje, których głównym celem było wzmocnienie efektywności procesu resocjalizacji. Niestety, należy zauważyć, że rozwiązania w tym zakresie nadal nie są wystarczające. Istnieje potrzeba systematycznych badań w poszczególnych obszarach złożonego procesu resocjalizacji, w tym także w obszarze pracy wspierającej readaptację społeczną recydywistów prowadzonej w środowisku lokalnym.

Podnoszone przez Doktoranta rozważania i badania już na wstępie należy uznać za bardzo istotne z punktu widzenia resocjalizacyjnego, wpisujące się we współczesne – polskie i światowe tendencje.

II. Ocena struktury i strony formalnej pracy

Struktura rozprawy jest logiczna i uporządkowana rzeczowo w sześciu rozdziałach tematycznie i spójnie powiązanych z zasadniczą ideą i celami poznawczymi na 449. stronach jednolitego tekstu, opatrzona wprowadzeniem i zakończeniem. Opracowanie wieńczy aneks (osiem załączników), bogata bibliografia (ss. 496 -504) zawierająca wykorzystane w opracowaniu akty prawne i źródła internetowe. Na podkreślenie zasługuje imponująca liczba pozycji bibliograficznych polskich i słowackich, wykorzystanych w pracy, która świadczy o rozległej i interdyscyplinarnej wiedzy Doktoranta w zakresie prezentowanej problematyki.

Część teoretyczna pracy obejmuje dwa rozdziały, w których Autor kolejno omówił takie zagadnienia, jak: zjawisko recydywy w przestrzeni społecznej i penitencjarnej (rozdział I), działalność pomocową na rzecz osób opuszczających jednostki penitencjarne (rozdział II). W mojej ocenie podrozdziały z rozdziału pierwszego traktujące o praktycznych rozwiązaniach skierowanych do recydywistów można było umieścić w rozdziale drugim. Natomiast w celu lepszej przejrzystości rozdział drugi można byłoby podzielić na dwa, wyodrębniając treści poświęcone działalności pomocowej na rzecz recydywistów w Polsce i oddzielnie w Republice Słowackiej.

W rozdziale czwartym Autor zaprezentował metodologiczne podstawy badań własnych, szczegółowo wyjaśniając przedmiot i cel badań, problemy i hipotezy badawcze, zmienne i wskaźniki, metody badań, techniki gromadzenia badań, etapy procesu badawczego i miejsce badań.

Rozdział piąty poświęcony jest analizie i interpretacji badań własnych. Całość pracy zamyka rozdział szósty prezentujący podsumowanie i wnioski z badań własnych i zakończenie. W aneksie znalazły się wykorzystane w projekcie badawczym kwestionariusze, a także załączniki prezentujące korelację zmiennych.

Oceniając pracę od strony formalnej, należy zaznaczyć, że została ona napisana zgodnie z wymogami naukowymi w obszarze nauk społecznych. Autor w sposób wyczerpujący i uporządkowany przedstawił omawiane zagadnienia a zaprezentowane w poszczególnych rozdziałach treści odpowiadają problematyce ujętej w zawartych tytułach. Sposób przedstawienia treści pozwala śledzić tok wyводу Doktoranta. Praca napisana jest starannym i poprawnym językiem, choć pojawiają się drobne błędy językowe. Używane nazewnictwo i styl określić można mianem klasycznego, ścisłego i precyzyjnego rzemiosła naukowo-badawczego.

III. Dyskurs naukowy nad problematyką rozprawy. Oryginalność rozwiązania problemu naukowego

Recenzowana praca doktorska stanowi istotny wkład w rozwój pedagogiki resocjalizacyjnej na temat działalności pomocowej na rzecz recydywistów w kontekście reintegracji społecznej. Podjęty przez Doktoranta problem ma zarówno znaczenie naukowe, jak również aplikacyjne. Oprócz tego, odniesienie badań do grupy osób mających za sobą doświadczenie więzienne – recydywistów, pozwala na zaliczenie ich do niezmiernie ważnych, gdyż mimo, iż dotychczas problem ten był już podejmowany przez badaczy, to

jego złożoność wymaga nieustannych prac zmierzających do jego wyczerpującego rozpoznania. Dlatego też podjęta przez Doktoranta problematyka wymagała bardzo wnikliwych analiz związanych zarówno ze znajomością współczesnej wiedzy z zakresu socjologii, pedagogiki resocjalizacyjnej, psychologii, filozofii, jak i ogromnej determinacji związanej z możliwością dotarcia do osób badanych, co z pewnością nie było łatwe. Owa trudność wynika zarówno z czynników zewnętrznych, jak również związana jest ze specyfiką samych badanych - recydywistów, dla których badania są często zbyt dużym obciążeniem poznawczym. Przeprowadzenie badań w grupie recydywistów wymaga znajomości warunków izolacji więziennej, czynników związanych z tym środowiskiem a także z sytuacją w środowisku lokalnym osób z doświadczeniem więziennym. Toteż prowadzenie badań w tym środowisku jest bardzo wymagające. Praca doktorska Pana Krzysztofa Jasińskiego stanowi ważne na gruncie teoretycznym, empirycznym i aplikacyjnym opracowanie dotyczące działalności pomocowej skierowanej do recydywistów – ich readaptacji i reintegracji społecznej. Doktorant postawił wiele pytań, które miały przybliżyć do poznania specyfiki funkcjonowania w środowisku wolnościowym osób z przeszłością izolacyjną.

Zagadnienie, które eksploruje Doktorant poznawczo i empirycznie należy uznać za oryginalny obszar dociekań naukowych w trzech płaszczyznach:

- 1) Teoretycznej, gdzie Doktorant dokonał wnikliwej analizy literatury przedmiotu w zakresie zjawiska recydywy w przestrzeni społecznej i penitencjarnej. Problem recydywy penitencjarnej zaprezentował pod kątem historycznym i prawnym. Wnikliwie opisał rozwój więziennictwa w Polsce i Republice Słowackiej ze szczególnym uwzględnieniem regulacji prawnych na rzecz wspierania osób zwalnianych z więzień. Odwołał się do teorii karania, roli kar z uwzględnieniem następstw kary pozbawienia wolności. W tej części uwzględniono rozdział poświęcony systemowi penitencjarnemu, w którym Autor analizuje współczesne realia więzienne, ale z jednoczesnym uwzględnieniem ich następstw dla funkcjonowania osób w warunkach wolnościowych. Jest to bardzo wartościowy i inspirujący materiał. Doktorant prezentując podstawowe, aktualne rozwiązania systemu penitencjarnego, wskazuje na konkretne ich następstwa wśród byłych więźniów. Przywołując wyniki już przeprowadzonych badań przez polskich pedagogów i kryminologów prowadzi krytyczny dyskurs, który uzasadnia potrzebę prowadzenia dalszych badań w zakresie szeroko postrzeganego procesu reintegracji, w tym programu badawczego Autora pracy.

W warstwie teoretycznej interesujące i inspirujące są uwagi Autora poświęcone społecznym skutkom recydywy, ze szczególnym uwzględnieniem udziału społeczeństwa w procesie karania. Oceniając zawartość treściową części teoretycznej należy stwierdzić, że najwięcej miejsca Autor poświęcił działalności pomocowej na rzecz osób opuszczających jednostki penitencjarne w Polsce i w Republice Słowackiej. Prezentując działania skierowane do recydywistów Autor wykorzystał zarówno poszczególne etapy „kariery” recydywistów, jak również uwzględnił zewnętrzne rozwiązania prawne i społeczne. Doktorant wnikliwie przeanalizował pojęcia, wskazał na pozytywne i negatywne czynniki warunkujące omawiane procesy. Szczególnie interesujące są rozważania Autora poświęcone specyficze pomocy postpenitencjarnej w Republice Słowackiej. Doktorant umiejętnie i przede wszystkim merytorycznie połączył kwestie pomocy postpenitencjarnej z sukcesem reintegracyjnym recydywistów. Punktem wyjścia w podjętym dyskursie był człowiek z doświadczeniem izolacji więziennej. I to jego sytuacja i potrzeby determinowały wybór teorii, które przywołał i wykorzystał Doktorant w swoim projekcie badawczym. To bardzo ważna umiejętność początkującego naukowca, który już na tym etapie swojej pracy potrafi z namysłem i krytycznie wykorzystać dostępne źródła.

Lektura tej części pracy bez wątplenia wskazuje na rozległą wiedzę Doktoranta w zakresie kryminologii i pedagogiki resocjalizacyjnej. To bardzo cenne, że Doktorant w sposób uporządkowany przedstawił treści stanowiące obszar analiz naukowych, nadając im logiczny ciąg przyjętego wyводу.

2) Empirycznej, w której Doktorant przedstawił cele badań: główny i szczegółowy. I tak odpowiednio, cel główny to „dokonanie oceny wpływu pomocy postpenitencjarnej na procesy reintegracji społecznej badanych z uwzględnieniem rodzaju otrzymywanego wsparcia oraz różnic jakie można pod tym względem zaobserwować pomiędzy polskim a słowackim systemem” (s. 107). Cel szczegółowy to: „wskazanie w oparciu o zebraną wiedzę takich propozycji/rekomendacji, których wdrożenie do praktyki mogłoby przyczynić się do podniesienia skuteczności prowadzonych wobec zwalnianych recydywistów oddziaływań, jak również wskazanie co jest dobrego w obu systemach (polskim i słowackim) a co z tego mogłoby zostać zintegrowane w ramach jednej, spójnej strategii oddziaływań readaptacyjnych wobec recydywistów” (s.107). W mojej ocenie trafniejsze byłoby nazwanie celu szczegółowego jako celu praktyczno-aplikacyjnego. Tym bardziej, że na stronie 108 Autor wskazał trzy cele szczegółowe. Doktorant przedstawił także problemy badawcze. Główny problem badawczy – „Czy

„pomoc postpenitencjarna udzielana recydywistom wspiera proces ich reintegracji społecznej?” (s.109) pozwolił Doktorantowi na wyznaczenie następujących problemów szczegółowych:

- „1. Jak wpływa przygotowanie do życia po zwolnieniu z więzienia na proces reintegracji społecznej recydywistów?
2. W jakim stopniu forma i miejsce udzielanej recydywistom po zwolnieniu pomocy postpenitencjarnej, wpływa na ich pełnienie przez nich ról społecznych?
3. Jakie problemy najbardziej przeszkadzają recydywistom w powrocie do pełnienia ról społecznych?
4. Czy udzielana recydywistom pomoc postpenitencjarna wspiera ich potencjał psychospołeczny?” (s.109).

W przypadku opublikowania dysertacji proponuję korektę językową zapisu problemu pierwszego i drugiego (podobne błędy stylistyczne pojawiają się również w innych częściach pracy).

W kontekście postawionych problemów postawiono piętnaście hipotez, jednak zaprezentowano je ogólnie, bez przyporządkowania do poszczególnych problemów szczegółowych. Takie ujęcie spowodowało pewien chaos i brak precyzyjności opracowania. Przejrzyste rozwiązanie Autor zastosował w przypadku prezentacji zmiennych i wskaźników. Przedstawił dziesięć zmiennych niezależnych, osiem zmiennych zależnych i oddzielnie ustalił dla nich wskaźniki. Autor przybliżył paradygmatyczne uwarunkowania założeń metodologicznych. W projekcie badawczym przyjęto paradygmat interpretacyjny wraz z konstruktywistyczną teorią ugruntowaną – co oceniam jako zasadne z perspektywy celu i przedmiotu badań. Wykorzystaną metodą jest sondaż diagnostyczny. Autor rzeczowo argumentuje wybór metody. Technikami badań wykorzystanymi w realizowanym projekcie badawczym jest technika kwestionariuszowa. W zrealizowanym projekcie badawczym wykorzystano kwestionariusz ankiety dla osób ponownie odbywających karę pozbawienia wolności, kwestionariusz ankiety dla mieszkańca ośrodka readaptacyjnego, kwestionariusz ankiety dla skazanych korzystających z pomocy postpenitencjarnej w ośrodkach niestacjonarnych, kwestionariusz potencjału psychospołecznego więźniów, kwestionariusz dla wychowawców ds. pomocy postpenitencjarnej, kwestionariusz ankiety dla osób udzielających wsparcia w ośrodkach pomocy postpenitencjarnej i ośrodkach readaptacji społecznej dla byłych więźniów. Autor szczegółowo opisał miejsce prowadzonych badań w Polsce (sześć zakładów karnych) i w Słowacji (osiem

zakładów karnych), a także ośrodki readaptacyjne i ośrodki pomocy postpenitencjarnej w Polsce (pięć ośrodków) i w Słowacji (jeden ośrodek).

Autor gruntownie zaprezentował proces organizacji i realizacji badań. Na podkreślenie zasługuje fakt, że Doktorant, przed przystąpieniem do opracowania projektu badawczego sam pracował w Ośrodku Pomocy Postpenitencjarnej w Nowym Sączu. Jest to z pewnością bardzo dobry zabieg, gdyż pozwolił z jednej strony na nawiązanie bardzo dobrych relacji z podopiecznymi, zdobycie ich zaufania, zaś z drugiej strony – pozwolił na poznanie funkcjonowania podopiecznych Ośrodka w różnych sytuacjach, co z pewnością przyczyniło się do poszerzenia wiedzy Doktoranta w podjętym zakresie badawczym.

Grupa respondentów – 518 recydywistów i 43 specjalistów została wnikliwie, prawidłowo opisana w rozdziale piątym prezentującym analizę zebranych wyników badań. Również właściwie przedstawiono uzyskane rezultaty badań, grupując je zgodnie z analizowanymi problemami badawczymi (rozdział piąty). Zastosowana konstrukcja pracy pozwala odbiorcy na porównanie postawionych pytań z uzyskanymi rezultatami badań. Badania przeprowadzone przez Doktoranta uznaję za oryginalne i trudne do przeprowadzenia ze względu na specyfikę badanej grupy. Opracowanie założeń metodologicznych poprawne. Doktorant zastosował liczne, a przede wszystkim właściwe narzędzia do badań własnych, co pozwoliło na uzyskanie wyczerpujących informacji w prowadzonych badaniach, z uwzględnieniem określonych sfer badawczych. Należy docenić zarówno wysiłek włożony przez Doktoranta w ich przeprowadzenie oraz wartość uzyskanych rezultatów badań. Wyniki te z pewnością wzbogacą wiedzę kryminologiczną i pedagogiczną, pozwalając także na osadzenie jej nie tylko w kontekście wiedzy teoretycznej, ale także praktycznej.

- 2) Aplikacyjnej – Doktorant w ostatnim – szóstym rozdziale dokonał syntezy uzyskanych wyników badań i zaprezentował wnioski dla praktyki. Na podstawie zweryfikowanych szczegółowych problemów badawczych zaprezentował rozwiązania, które mogą być wykorzystane w praktyce resocjalizacyjnej. Przeprowadzona przez Doktoranta interpretacja wyników badań i opracowane na jej podstawie wnioski odzwierciedlają rozległą wiedzę i kompetencje badawcze Doktoranta. Podjął on dyskusję uzyskanych rezultatów badań w świetle aktualnej literatury przedmiotu z zakresu pedagogiki.

Lektura rozprawy doktorskiej nie nasuwa wątpliwości, iż celem zasadniczym było zaprezentowanie uwarunkowań działalności pomocowej na rzecz recydywistów w kontekście reintegracji społecznej. Doktorant wskazał na szereg istotnych problemów,

z którymi zmagają się więźniowie zarówno w trakcie pobytu w izolacji, jak również po opuszczeniu placówek penitencjarnych. Zauważył także wiele istotnych rozwiązań, ważnych dla praktyki, której celem jest reintegracja społeczna recydywistów. W prezentacji uzyskanych wyników badań Doktorant uwzględnił specyfikę potrzeb recydywistów przebywających w izolacji penitencjarnej, recydywistów przebywających w ośrodkach readaptacyjnych i recydywistów korzystających z doraźnej pomocy postpenitencjarnej. Jednocześnie dokonano analizy porównawczej uzyskanych wyników badań uwzględniając perspektywę Polski i Słowacji.

Należy zaznaczyć, iż w zakresie formułowania o sens prezentowania własnego stanowiska oraz doborze merytorycznej argumentacji, Doktorant wykazał należyte wnioski oraz potwierdził, iż posiada potencjał naukowy artykułowania swoich poglądów w sposób logiczny, jasny i spójny. W zakresie konceptualizacji materiału analitycznego Doktorant wykazał się starannością i obiektywizmem. Właściwie skompletował materiały wypełnione bogatymi źródłami faktograficznymi i normatywistycznymi. Doktorant podjął swobodną próbę rozwiązania istotnych problemów.

IV. Ogólna wiedza Doktoranta w dyscyplinie pedagogika

Po zapoznaniu się z recenzowaną pracą, stwierdzam, że w sposób adekwatny i gruntowny zostały omówione przez Doktoranta prezentowane w niej zagadnienia. Teoria w zakresie pracy postpenitencjarnej została przedstawiona w sposób kompetentny, z uwzględnieniem aktualnych tendencji w pedagogice resocjalizacyjnej i prezentacją ostatnich wyników badań w przedstawionym zakresie tematycznym. Wysoko oceniam zdolności Doktoranta do analizy obszernego i zróżnicowanego materiału teoretycznego i empirycznego, co przekłada się na rzetelne i merytoryczne omówienie eksplorowanej tematyki. Podsumowując, uważam, że Pan mgr Krzysztof Jasiński wykazał się:

- 1) Znajomością wykorzystywanych w dysertacji teorii i koncepcji, co pozwoliło na analizowanie mechanizmów wyjaśniających omawiane zagadnienia i opracowanie na tej podstawie projektu badawczego;
- 2) Wskazaniem wkładu naukowego w rozwój wiedzy teoretycznej na temat uwarunkowań pracy postpenitencjarnej, procesu readaptacji i reintegracji społecznej;
- 3) Wskazaniem aplikacyjności przeprowadzonych badań.

Po głębokiej analizie dysertacji stwierdzam, iż Kandydat wykazuje wyczerpującą wiedzę teoretyczną w zakresie dyscypliny naukowej pedagogika.

V. Umiejętność samodzielnego prowadzenia pracy naukowej

Rozprawa doktorska powinna stanowić oryginalne rozwiązanie problemu naukowego, wykazywać ogólną wiedzę teoretyczną kandydata w danej dyscyplinie naukowej oraz umiejętność samodzielnego prowadzenia pracy naukowej. Sposób wykonania badań, ich opis i przeprowadzona analiza otrzymanego zakresu danych wskazują, że Doktorant wykazał się wysoką sprawnością warsztatową i umiejętnością prowadzenia prac badawczych oraz weryfikacji i prezentacji wyników badań. Uzyskany w badaniach materiał empiryczny posiada znaczący potencjał do wykorzystania w praktyce resocjalizacyjnej, a także jest wyznacznikiem do dalszych badań. Dysertacja jest znaczącym wkładem w dyskurs naukowy z zakresu pedagogiki resocjalizacyjnej. Ogromną wartością pracy jest podjęcie się przez Doktoranta tematu w obszarze pracy postpenitencjarnej z recydywistami, którzy są wymagającą grupą, dostęp do niej jest trudny, mało dostępny.

Podsumowując stwierdzam, że rozprawa doktorska Pana mgra Krzysztofa Jasińskiego stanowi ważny wkład w poszerzenie wiedzy o wielu wątkach w zakresie zastosowania koncepcji naukowych. Dysertacja jest nowatorska i może stanowić istotną pomoc w prowadzeniu badań naukowych.

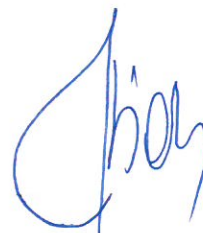
Doktorant zaprezentował kompetencje badawcze, zarówno w aspekcie zaprojektowania badań na poziomie konceptualizowania problemu badawczego, jak i jego realizacji empirycznej. Na szczególną uwagę zasługuje wnikliwie dokonywana analiza omawianych zagadnień. Taka umiejętność pozwala Autorowi na precyzyjne odniesienie się do eksplorowanych zagadnień zarówno w zakresie uzyskanych rezultatów badań własnych, jak również w kontekście wyników badań otrzymanych przez innych autorów. Umiejętność dokonania wnikliwej oceny otrzymanych wyników własnych badań wskazuje, że Doktorant jest świadomy szans i zagrożeń badawczych, a także ich praktycznego wykorzystania.

Konkluzja:

Przedstawioną przez Doktoranta pracę oceniam pozytywnie zarówno w aspekcie merytorycznym, jak i metodologicznym. Rozprawa doktorska Pana mgra Krzysztofa Jasińskiego jest oryginalna, stanowi interesujące teoretyczno-empiryczne studium

społeczno-pedagogiczne. Podejmuje niezwykle ważny i aktualny problem działalności pomocowej na rzecz recydywistów w kontekście reintegracji społecznej.

Rozprawa odpowiada warunkom określonym w art. 187 ustawy z dnia 20 lipca 2018 roku r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce - **i wnoszę o dopuszczenie do dalszych etapów przewodu doktorskiego.**

A handwritten signature in blue ink, appearing to be 'D. Hoj', is located on the right side of the page.

